

ПРОДУКТИВНІСТЬ ГІБРИДІВ КУКУРУДЗИ В УМОВАХ ЗАХІДНОГО ЛІСОСТЕПУ

Наведено результати досліджень продуктивності гібридів кукурудзи селекції Інституту сільського господарства степової зони НААН в умовах Західного Лісостепу.

Середня врожайність зерна у групі ранньостиглих гібридів становила 7,11 т/га і знаходилася в межах 6,15–7,98 т/га. Група середньоранніх гібридів сформувала в середньому 7,2 т/га зерна.

Ключові слова: гібриди кукурудзи, врожайність, ФАО.

Вступ. Кукурудза є одним із головних джерел кормових і продовольчих ресурсів. Значення та вагомість кукурудзи у світовій економіці продовжують зростати. У світовому рослинництві вона займає третє місце після пшениці і рису. Її вирощують для продовольчого, кормового та технічного використання. У країнах світу для продовольчих потреб використовують приблизно 20 % зерна, для технічних – 15–20 %, на корм худобі – 60–65 % [1].

Стрімке зростання посівних площ та врожайності кукурудзи суттєво підвищує її частку в загальному виробництві зерна, яка становить близько 45 %, тоді як пшениці – 38, ячменю – 14 %. За останні чотири роки виробництво кукурудзи перевищило виробництво пшениці [2].

Слід зазначити, що кукурудза належить до культур, які стали найвигіднішими на аграрному ринку. Для України – це експортно орієнтована культура. Попит внутрішнього ринку на продовольчу та фуражну кукурудзу становить близько третини її загального виробництва. Тож більша частина урожаю реалізується на зовнішньому ринку [3].

У виробництві зерна кукурудзи важливу роль відіграє генетичний потенціал сучасних гібридів. За рахунок їх впровадження і вдосконалення агротехнологій виробники отримують високі врожаї і валові збори зерна.

Значним резервом підвищення економічної ефективності вирощування кукурудзи є добір нових високопродуктивних гібридів і оптимізація їх співвідношення за групами стиглості [4]. Поступове збільшення в структурі посівів ранньостиглих гібридів дозволяє виключити напруженість під час сівби і збирання цієї культури, знизити втрати урожаю, зменшувати затрати на сушіння зерна і насіння, скоріше звільняти поля для підготовки під сівбу озимих культур [5].

Мета досліджень – провести комплексну оцінку продуктивності нових гібридів кукурудзи різних груп стиглості селекції Інституту сільського господарства степової зони НААН при вирощуванні в ґрунтово-кліматичних умовах Західного Лісостепу.

Матеріали і методи. Дослідження проводили в польовій сівозміні лабораторії насінництва зернових і кормових культур Інституту сільського господарства Карпатського регіону НААН на сірих лісових поверхнево оглеєних ґрунтах.

Згідно з цим завданням здійснювали випробування 10 гібридів кукурудзи різних груп стиглості Інституту сільського господарства степової зони НААН:

- ранньостиглі (ФАО 150–200): ДН Пивиха, ДЗ Латориця, Квітневий 187 МВ, ДН Гарант, Патріот.

- середньоранні (ФАО 200–300): Яровець 243 МВ, Оржиця 237 МВ, ДН Світязь, ДБ Хотин, ДН Рута.

Технологія вирощування гібридів кукурудзи – загальноприйнята для ґрунтово-кліматичних умов зони. Мінеральні добрива з розрахунку $N_{90}P_{90}K_{90}$ у формі нітроамофоски вносили під передпосівну культивуацію.

Спосіб сівби широкорядний з шириною міжряддя 70 см за норми висіву: ранньостиглі (ФАО 150–199) – 80 тис. шт./га, середньоранні (ФАО 200–299) – 75 тис. шт./га.

Результати та обговорення. Погодні умови вегетаційного періоду 2015 р. відрізнялися від середніх багаторічних показників підвищеною температурою повітря та меншою за норму кількістю опадів, що мало значний вплив на формування урожайності гібридів кукурудзи.

Середня врожайність зерна у групі ранньостиглих гібридів становила 7,11 т/га. Найвищий урожай зерна відзначено в ранньостиглого гібрида Патріот (7,98 т/га), дещо нижчу врожайність забезпечив гібрид ДН Пивиха (7,73 т/га). Врожайність інших гібридів цієї групи знаходилася в межах 6,15–7,34 т/га (табл.).

Група середньоранніх гібридів сформувала в середньому 7,2 т/га зерна. Найвищу врожайність забезпечив гібрид ДН Світязь (7,94 т/га).

Врожайність гібридів Яровець 243 МВ та ДБ Хотин була практично однаковою і становила відповідно 6,62 та 6,69 т/га. Найменший показник врожайності був у гібрида Оржиця 237 МВ (6,25 т/га).

Найвищий рівень рентабельності забезпечили гібриди ранньостиглої групи (ФАО 150–199) Патріот (120,1 %), ДН Пивиха (114,0 %) та ДЗ Латориця (103,9 %). Рівень рентабельності у гібрида ДН Гарант становив 80,0 %, а у гібрида Квітневий 187 МВ – 70,4 %.

Урожайність зерна і економічна оцінка результатів досліджень

Гібриди	Урожай- ність, т/га	Вологість зерна, %	Виробничі витрати на 1 га, грн	Собівар- тість 1 т зерна, грн	Рівень рентабель- ності, %
Ранньостиглі (ФАО 150–199)					
ДН Пивиха	7,73	22,73	9750	1261	114,0
ДЗ Латориця	7,34	22,24	9720	1324	103,9
Квітневий 187 МВ	6,15	22,62	9740	1584	70,4
ДН Гарант	6,54	23,96	9810	1500	80,0
Патріот	7,98	22,85	9760	1223	120,7
Середньоранні (ФАО 200–299)					
Яровець 243 МВ	6,62	26,64	10100	1621	66,0
Оржиця 237 МВ	6,25	26,78	10120	1567	72,3
ДН Світязь	7,94	27,08	10200	1285	110,1
ДБ Хотин	6,69	30,23	10900	1629	65,7
ДН Рута	7,85	28,67	10500	1338	101,8

У середньоранніх гібридів (ФАО 200–299) рівень рентабельності становив: ДН Світязь – 110,1 %, ДН Рута – 101,1 %, Оржиця 237 МВ – 72,3 %, ДБ Хотин – 65,7 %, Яровець 243 МВ – 66,0 %.

Висновки. На основі проведених досліджень можна зробити попередні висновки про те, що найвищий рівень рентабельності забезпечили гібриди ранньостиглої групи (ФАО 150–199) Патріот (120,1 %), ДН Пивиха (114,0 %) та ДЗ Латориця (103,9 %).

У групі середньоранніх гібридів (ФАО 200–299) найвищий рівень рентабельності забезпечив гібрид ДН Світязь (110,1 %).

Список використаної літератури

1. Гібриди кукурудзи: грані проблеми / В. М. Гаврилюк, М. І. Загинайло, А. А. Лівандовський, М. М. Таганцова // Насінництво : науково-виробничий журнал. – 2015. – № 3/4. – С. 4–7.

2. Жолли Т. Повышенный интерес украинцев к кукурузе / Тома Жолли // Зерно : всеукраинский журнал современного агропромышленника. – 2015. – № 4 (109). – С. 67.

3. Маслак О. Економіка кукурудзи на зерно в Україні / О. Маслак, О. Ільченко // Пропозиція : український журнал з питань агробізнесу. – 2015. – № 5. – С. 26.

4. Свій до свого – по своє / М. І. Загинайло, А. А. Лівандовський, М. М. Таганцова, В. М. Гаврилюк // Насінництво. – 2013. – № 2 (122). – С. 5–20.

5. Циков В. С. Кукуруза: технология, гибриды, семена / В. С. Циков. – Днепропетровск : Зоря, 2003. – 296 с.

Отримано 28.03.2016

Рецензент – завідувач кафедри екології та географії Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка, доктор сільськогосподарських наук, професор А. Г. Дзюбайло.